

OYK 27 Vuorimäen tuulivoimaosayleiskaava Yhteenveto kaavaehdotuksesta annetuista lausunnoista sekä kaavoittajan vastineet (kaavaehdotus nähtävillä 11.11.-10.12.2024)

1. Ylä-Savon ympäristölautakunta 21.11.2024 § 104

Ympäristöjohtajan päätösehdotus

Ylä-Savon ympäristölautakunta toteaa, että Vuorimäen tuulivoima-alue ja Pielaveden puolella sijaitseva Löytänän tuulivoima-alue muodostavat käytännössä yhden tuulivoimakokonaisuuden, joten on hyvä, että Vuorimäen osayleiskaavan ehdotuksessa on päädytty esittämään 17 voimalan aluetta eikä vaihtoehtona ollut 24 voimalan aluetta. Vuorimäen ja Löytänän tuulivoimarakentaminen yhdessä vaikuttavat merkittävästi alueen maisemaan ja maankäyttöön. 17 voimalan sijoittaminen Vuorimäen alueelle mahdollistaa myös Iisalmen kaupungin edellyttämän kahden kilometrin etäisyyden säilyttämisen lähimpiin asuntoihin.

Kaavaehdotuksen yleismääräysten mukaan tuulivoimaloiden rungon tulee olla lieriörakenteinen ja värityksen tulee olla yhtenäinen ja vaalea, kuitenkin varustettuna ilmailuviranomaisen määräysten mukaisin merkinnöin. Ylä-Savon ympäristölautakunta toteaa, että tutkimuksin on osoitettu, että rungon tumma väritys puiden latvuskorkeuteen saakka vähentää lintujen törmäysriskiä voimaloihin. Luontoselvitysten mukaan Vuorimäen alueella on melko hyvä kanalintukanta, mutta kanalintujen tiedetään välttävän tuulivoima-alueita ja olevan alttiita törmäyksille voimaloiden runkoihin. Tästä syystä voimaloiden runkoja ei pitäisi kaavan yleismääräyksellä määrätä yhtenäiseksi ja vaaleaksi.

Yleismääräyksissä on huomioitu purkuluvan hakeminen rakennusvalvontaviranomaiselta ja se, että mikäli toteutettava voimala eroaa malliltaan tai mittasuhteiltaan kaavassa tutkitusta voimalatyypistä, tulee meluja välkemallinnukset tehdä rakennuslupavaiheessa uudestaan toteutettavaksi valitulla voimalamallilla.

Tuulivoimaloiden sijainti on muuttunut kaavaehdotukseen YVA-vaiheen jälkeen. Luonnosvaiheen ja kaavaehdotuksen tuulivoimaloiden sijoituspaikkojen vertailu on hankalaa, kun aineistossa ei ole esitetty yhdistelmäkarttaa, jossa näkyisi voimaloiden sijaintien muutokset.

Kaavaselostuksessa liitteenä olevaa melu- ja varjostusmallinnusraporttia ei ole päivitetty, vaikka voimaloiden sijaintia on muutettu ja selostuksen liitteen 16 mukaan on laadittu uudet melu- ja välkemallinnukset. Kaavaselostuksessa olevan taulukon mukaan osalla melumallinnuksen havaintopisteillä meluarvot ovat lähellä 40 dB:n rajaa, eikä voimaloiden siirrolla ole ollut olennaista merkitystä meluarvoihin. Hankkeen jatkototeutukseen Ylä-Savon ympäristölautakunta esittää, että myönnettävissä rakennusluvista vaadittaisiin voimaloiden melutasojen tarkistusmittaukset ainakin laskentapisteissä/kohteissa, joissa mallinnuksessa todettiin korkeimmat melutasot. Kaavaselostuksessa olevan taulukon mukaan 8 h/a varjostusalueelle ei sijoitu asuin- tai lomarakennuksia, joten voimaloiden siirrolla on ollut positiivinen vaikutus välkkeen osalta. Varjostusta ilmenee kuitenkin enimmillään 7 h 13 min vuodessa hankealueen lounaispuolella sijaitsevan asuinrakennuksen alueella. Mahdolliset melu- ja välkehaitat tulee estää ennakkoon, eikä vasta voimaloiden rakentamisen jälkeen voimaloiden toimintaa rajoittamalla. Ylä-Savon ympäristölautakunta muistuttaa, että mikäli voimaloiden melua tai välke aiheuttaa naapuruussuhdelain mukaista kohtuutonta haittaa naapurustossa, voidaan yksittäiset voimalat vaatia luvitettavaksi ympäristönsuojelulain nojalla.

Kaavaselostuksessa ei ole esitetty, mistä rakentamisessa tarvittavat kiviainekset on tarkoitus ottaa. Uusien maa-ainesten ottoalueiden tai ylijäämämaiden läjitysalueiden perustamiseen tulee hakea tarvittavat luvat Ylä-Savon ympäristölautakunnalta. Mikäli betoniasema on kaava-alueella yli kaksi kuukautta, tulee toiminta rekisteröidä.

Muilta osin osayleiskaavaehdotuksesta ei ole huomautettavaa.

Päätös: Ympäristöjohtajan päätösehdotus hyväksyttiin.

Vastine: Alueidenkäyttölain 77 b §:ssä osoitetaan tuulivoimarakentamista koskevan yleiskaavan erityiset sisältövaatimukset. Hallituksen esityksen (141/2010) kyseisen pykälän yksityiskohtaisen perustelun mukaan osayleiskaavaa voidaan käyttää rakentamislupien myöntämisen perusteena, kun yleiskaava ohjaa riittävästi suunnittelua.

Kaavaehdotuksessa tehdyt mallinnukset (maisemavaikutukset) ja vaikutusten arviointi on tehty voimalatyypille, joka on väriltään vaalea. Kaavaehdotuksen sivulla 132 (8.7.4.4.3. Törmäysvaikutukset) on arvioitu voimalan värin vaikutusta linnuston törmäysriskiin. Huomionarvoista on myös alueen käyttötarkoituksen luonne talousmetsänä. Metsän profiili voi muuttua radikaalisti mahdollisten metsänhoitotoimenpiteiden vuoksi, esim. avohakkuu, jota on vaikea ennakoida voimalan rungon värityksellä kaavoitusvaiheessa.

Kunta voi antaa yleiskaavassa sisältövaatimuksia tarkentavia säädöksiä, kunhan ne ovat perusteltuja ja maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuullisia (Alueidenkäyttölaki 39.4 §). Kaavamääräyksissä on annettu voimalan muotoa ja väritystä kuvaava määräys. Määräyksellä mahdollistetaan yleisimpien voimalatyypien rakentaminen.

Kaavaehdotuksessa mahdollistetaan enintään 17 voimalan sijoittaminen osayleiskaavan tv-alueille. Voimaloiden määrää tarkistetaan saadun palautteen perusteella ja voimala 4 poistetaan. Kaavaehdotuksen voimalapaikkojen vähentäminen huomioidaan kaavan vaikutusten arvioinnissa.

Maisemavaikutukset, melu- ja varjostus sekä välkeraporttia sekä kaavan kuvausta koskevat vaikutukset päivitetään vastaamaan uutta voimalamäärää.

Korjattuun kaavaehdotuksen kaavaselostukseen lisätään kuvaus, jossa esitetään tuulivoima-alueen tapahtuneista voimalapaikkojen muutoksista kaavakartalla (kaavaluonnos- kaavaehdotusvaiheet).

Ehdotusvaiheen osayleiskaavakartalla on annettu määräys: Mikäli toteutettava voimala eroaa malliltaan tai mittasuhteiltaan kaavassa tutkitusta voimalatyypistä, tulee melu ja välkemallinnukset tehdä rakennuslupavaiheessa uudestaan toteutettavaksi valitulla voimalamallilla. Kyseisellä määräyksellä varmistetaan, että rakentamislupavaiheessa ei ylitetä osayleiskaavassa tutkitun kokonaisratkaisun vaikutuksia. Melu- ja välkemallinnus on tehty käyttäen pohjana mahdollisimman äänekestä voimalatyyppiä (teoreettinen voimalatyyppi). Voimalan äänitehotasoon on hankevastaavan pyynnöstä lisätty 2 dB(A) varmuusarvoksi. Osayleiskaava mahdollistaa myös tutkittua voimalatyyppiä pienempien voimaloiden rakentamisen ja toisaalta osayleiskaava mahdollistaa kaavassa osoitettua määrää vähäisemmän voimaloiden määrän sijoittamisen (kaava määrää enimmäismäärän, ei minimimäärää).

Ympäristölupaviranomainen voi rakentamisvaiheessa arvioida ympäristöluvan tarpeen naapurisuhdelain nojalla.

Kaavaselistusta tarkennetaan maa-aineisten ottamista koskevien tietojen osalta.

2. Iisalmen nuorisoneuvosto INN 26.11.2024

Iisalmen Nuorisoneuvosto pitää Vuorimäen tuulivoimalahanketta positiivisena ja ekologisesti kestäväenä energiantuotannon muotona. Nuorisoneuvoston mielestä paras vaihtoehto on tuulivoimaloiden minimimäärä, sillä tuulivoimaloiden rakennus oli aiheuttanut asukkaissa huolta. Pienellä määrällä Nuorisoneuvoston mielestä saadaan täytettyä kaikkien toiveet parhaiten. Nuorisoneuvosto pitää myös tärkeänä luonnon ja eläimistön huomioonottamista hankkeen edistymisen aikana. Nuorisoneuvosto piti tärkeänä lausuntopyyntöns mukana olleissa tiedostoissa sitä, että suunnittelussa oli tehty kattavat tutkimukset luontoon ja myös ihmisiin!

Vastine: Ehdotusvaiheessa nähtävillä on ollut yksi kaavakartta ja -selostus liitteineen. Kaava-ehdotuksessa mahdollistetaan enintään 17 voimalan sijoittaminen osayleiskaavan tv-alueille. Voimaloiden määrää tarkistetaan saadun palautteen perusteella ja voimala 4 poistetaan luontoarvojen vuoksi. Kaavaehdotuksen voimalapaikkojen vähentäminen huomioidaan kaavan

vaikutusten arvioinnissa. Maisemavaikutukset, melu- ja varjostus ja välkeraporttia sekä kaavan kuvausta koskevat vaikutukset päivitetään vastaamaan uutta voimalamäärää.

Muilta osin merkitään tiedoksi.

3. Maaseutuhallinnon yhteislautakunta 28.11.2024 § 19

Maaseutujohtajan päätösehdotus

Maaseutuhallinnon yhteislautakunnalla ei ole huomautettavaa osayleiskaavaehdotukseen.

Maaseutuhallinnon lautakunta haluaa kiinnittää energiayhtiöiden ja maanomistajien huomioita tuulivoima-alueiden vuokrasopimukseen. Pinta-alaperusteisia maataloustukia voidaan maksaa vain alalle, joka on tuenhakijan hallinnassa. Jos maanomistaja on vuokrannut omistamansa peltoalueet energiayhtiölle, ei maanomistaja ole oikeutettu maataloustukiin alueesta, vaikka alue olisi viljelykäytössä käyttöoikeuden nojalla. Maataloustuet voidaan maksaa, jos energiayhtiön ja maanomistajan välisessä maanvuokrasopimuksessa on erikseen kirjallisesti sovittu siitä, että peltoalueiden hallinta säilyy vuokranantajalla niin kauan, kun pellot ovat maatalouskäytössä.

Päätös Hyväksyttiin.

Vastine: Alueidenkäyttölain nojalla laadittavassa osayleiskaavassa ei ratkaista maanvuokrasopimuksia. Lausunnossa esitetty kuvataan kaavaselostukseen teknisenä tarkistuksena.

Muilta osin merkitään tiedoksi.

4. Pohjois-Savon alueellinen vastuu museo 10.12.2024

Iisalmen kaupunki pyytää lausuntoa otsikon mukaisen tuulivoimapuiston osayleiskaavan kaavaehdotuksesta. Pohjois-Savon alueellinen vastuumuseo on lausunut kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä YVA ohjelmasta

11.4.2022 (diar. 3331/2022) ja kaavaluonnoksesta ja YVA selostuksesta 22.2.2024 sekä osallistunut seurantaryhmän työhön.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja kulttuurimaisemat

Pohjois-Savon alueellinen vastuumuseo on tutustunut nähtävillä olevaan ehdotusaineistoon rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta. Yhteysviranomainen on päätöksessään todennut arvioinut, että hankkeen vaikutukset heijastuvat valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaisiin kulttuuriympäristöihin. Sähkönsiirtoreitiksi on valittu kaavan ehdotusvaiheeseen vaihtoehto, joka lieventää maisemavaikutuksia Runnin valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön osalta. Pohjois-Savon alueellisella vastuumuseolla ei ole huomautettavaa kaavaehdotukseen rakennetun tai maiseman osalta.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Vastuumuseon luonnosvaiheen lausunnossa esittämät huomiot on pääosin huomioitu. Museo huomauttaa edelleen, että kaavaselostuksen luvussa 2.3 on virheellisesti maininta, että alueella sijaitsee kolme muuta kulttuuriperintökohdetta. Vuorilampi on muu kohde. Samassa luvussa käytetään edelleen kaava-alueella sijaitsevien kohteiden osalta ilmaisua ”ehdotettu luokiteltavaksi”. Kaava-alueella sijaitsevat kohteet ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä ja muita kulttuuriperintökohteita. Luvussa 8.5. tiedot ovat oikein mutta kohdetaulukosta puuttuvat edelleen kohteet yksilöivät muinaisjäännösrekisterin mukaiset rekisteritunnukset.

Kaavaehdotuksessa kiinteä muinaisjäännös **Pienisuomäki** (rekisteritunnus 1000049388) sijaitsee parannettavan tielinjan välittömässä läheisyydessä, kahtena alueena sen pohjois- ja eteläpuolella. Kaavassa olevaa tielinjaa on muutettu hieman muinaisjäännöksen kohdalla. Tielinjan yhteyteen on lisäksi osoitettu ohjeellinen uusi maakaapeli. Kaapeli on osoitettu tielinjan eteläpuolelle. Museo muistuttaa, että muinaisjäännösalue tulee merkitä selkeästi maastoon ennen hakkuiden ja rakentamistoimenpiteiden aloittamista siten, että kohde on havaittavissa maastosta tuulivoimapuiston rakentamiseen

liittyvien hakkuiden ja raivausten jälkeenkin.

Alueellisella vastuumuseolla ei ole muuta huomautettavaa

Vastine: Hyväksymisvaiheeseen kaavaselostusta tarkennetaan arkeologista kulttuuriperintöä koskevilta osiltaan lausunnossa esitetyillä tavalla.

Muilta osin merkitään tiedoksi.

5. Vammaisneuvoston lausunto 10.12.2024

Vuorimäen osayleiskaava

Hankealue sijaitsee noin 16 kilometriä Iisalmen keskustasta lounaaseen ja se rajautuu länsi- ja eteläpuolella Pielaveden ja luoteispuolella Kiuruveden kuntarajaan.

Hankealueella tuotettu sähkö siirretään kantaverkkoon alustavien suunnitelmien mukaan liittymällä Pohjois-Savon Sähkön omistamaan Iisalmi-Kiuruvesi 110 kV voimajohtoon.

Osayleiskaavan ja YVA-hankkeen prosessi.

Vuorimäen osayleiskaava on edennyt Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS)- sekä YVA suunnitelmavaiheeseen.

Vuorimäen osayleiskaavan Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS)

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS) on kuvattu kaavaprosessin aikataulu, osalliset, vuorovaikutuksen tapa, suunnittelualue ja vaikutusten arvioinnin osalta viitataan YVA-suunnitelmaan. Kaavaluonnoksen on tavoitteena valmistua kevätkaudella 2022 ja ehdotusvaiheen vuodenvaihteessa 2022-23. Kaava on mahdollista saada kaupunginvaltuustoon käsittelyyn vuoden 2023 aikana.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on esitetty myös tavoite tehdä kolme kaavaluonnosvaihtoehtoa:

- VE0 hanketta ei toteuteta lainkaan.

- VE1 hankealueelle rakennetaan enintään 27 uutta tuulivoimalaa.

Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on 300 m.

- VE2 hankealueelle rakennetaan hankevaihtoehtoa vähäisempi määrä tuulivoimaloita. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä. Tuulivoimaloiden määrä ja sijainti tarkentuvat jatkosuunnittelussa ja VE2:n voimalasijoittelu tullaan esittämään kaavaluonnos-/YVA-selostusvaiheessa.

Kaavaehdotusvaiheessa ympäristövaikutusten arviointisuunnitelmasta on käytössä yhteysviranomaisen lausunto YVA-selostuksesta ja kaavaehdotus työstetään lausunnon, viranomaislausuntojen ja käydyn vuorovaikutuksen pohjalta.

Vuorimäen YVA-suunnitelma

YVA-suunnitelmassa on kuvattu ympäristövaikutusten arvioinnin sisältö ja prosessi sekä vuorovaikutus. Hankevastaava ABO-Wind laatii YVA-suunnitelman ja YVA-selostuksen yhdessä YVA-konsultin (FCG) kanssa. Yhteysviranomaisen arvioi ympäristövaikutusten arvioinnin riittävyyden. YVA-suunnitelma laaditaan Osallistumis- ja arviointisuunnitelman kanssa yhtä aikaa. YVA-selostus valmistuu kaavaluonnosvaiheessa. Se asetetaan nähtäville yhtä aikaa kaavaluonnosvaihtoehtojen kanssa. Nähtävillä olon jälkeen yhteysviranomaisen laatii lausuntonsa hankkeesta.

Vammaisyhdistyksen lausunto Vuorimäen osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä Vuorimäen tuulivoimahankkeen YVA-suunnitelmasta

Tuulivoimaloiden hankealueella tiestö peruskorjataan kantavuudeltaan hyväksi,

joka helpottaa ajoneuvoilla alueella liikkumista. Tämä tekee alueesta helpommin saavutettavan ja esteettömän.

Tuulivoimaloiden alue tulisi olemaan noin 2000 ha ja kukin tuulivoimala tarvitsee noin 1 ha kokoisen alueen ympärillään rakentamiseen. Näin 27 voimalaa vie noin 27 ha rakentamiseen. Lisäksi metsäistä aluetta jää alueella kulkeva tiestön leventämisen, uuden tiestön rakentamisen sekä yhteysjohdon rakentamisen alle.

Alueella ja sen läheisyydessä asuville ja toimiville ihmisille ei saa aiheutua kohtuutonta haittaa tuulivoimaloiden rakentamisesta. Tämä on huomioitava kaavasuunnitelmaa tehtäessä.

Vastine: Lausunto kohdistuu YVA-lain mukaiseen YVA-selostukseen, josta yhteysviranomaisen on antanut perustellun päätelmän 19.4.2024 (POSELY/3300/2021). YVA-lain mukainen hanke päättyy perusteltuun päätelmään. Kaavaehdotuksessa mahdollistetaan enintään 17 voimalan sijoittaminen osayleiskaavan tv-alueille. Voimaloiden määrää tarkistetaan saadun palautteen perusteella ja voimala 4 poistetaan. Kaavaehdotuksen voimalapaikkojen vähentäminen huomioidaan kaavan vaikutusten arvioinnissa. Maisemavaikutukset, melu- ja varjostus ja välkeraporttia sekä kaavan kuvausta koskevat vaikutukset päivitetään vastaamaan uutta voimalamäärää.

Muilta osin merkitään tiedoksi.

6. Pohjois-Savon ELY -keskus 10.12.2024

Iisalmen kaupunki pyytää Pohjois-Savon ELY-keskuksen lausuntoa Vuorimäen tuulivoimaosayleiskaavan ehdotuksesta. Lausunto kaavaluonnoksesta toimitettiin 21.2.2024.

Kaavaluonnoksena esitettiin 17 ja 24 voimalan vaihtoehdot. Kaavaehdotuksessa on päädytty 17 voimalan vaihtoehtoon. Kaavaehdotuksessa esitettävät voimalanpaikat vastaavat pääpiirteiltään kaavaluonnoksen 17 voimalan vaihtoehdossa esitettyjä voimalanpaikkoja.

Osayleiskaavan laatimista ohjaavat Pohjois-Savon voimassa olevat maakuntakaavat. Hankealueella ei ole voimassa yleis- tai asemakaavoja. Myös hankealueelle ulottuva Iisalmen strateginen yleiskaava hyväksyttiin maaliskuussa mutta hyväksymispäätöksestä on valitettu.

Pohjois-Savon ELY-keskus antoi 19.4.2024 perustellun päätelmän Vuorimäen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta (POSELY/3300/2021).

Alueidenkäyttö ja rakentaminen

Maakuntakaavoitus

Osayleiskaavan laatimista ohjaavissa Pohjois-Savon voimassa olevissa maakuntakaavoissa hankealueen itälaitaan on osoitettu turvetuotantoon soveltuva alue (EO1). Lisäksi alue kuuluu Viitostien kehittämisvyöhykkeeseen. Hankealueelle ei ole osoitettu muita maakuntakaavamerkintöjä. Näin ollen hankealueelle ei myöskään ole osoitettu potentiaalisen tuulivoimaa-alueen tv-merkintää. Pohjois-Savon voimassa olevassa maakuntakaavaratkaisussa seudullisen tuulipuiston raja on kahdeksan (8) teollisen kokoluokan voimalaa.

Valmisteilla olevassa Pohjois-Savon maakuntakaavan 2. vaiheen uudelleen nähtäville asetetussa ehdotuksessa Vuorimäen hankealueelle on osoitettu tuulivoimapotentialisen alueen merkintä (tv-1). Vuorimäen tuulivoimaosayleiskaavan alue on erityisesti eteläosistaan laajempi kuin maakuntakaavaehdotuksessa osoitettu tv-1-alue. Vaihemaakuntakaavan ensimmäisessä ehdotuksessa osoitettu, myös hankealueelle ulottunut laajat metsäpeitteiset alueet -merkintä on poistettu uudelleen nähtäville asetetusta ehdotuksesta. Lisäksi seudullisesti merkittävän tuulipuiston rajaa ollaan laskemassa seitsemään (7) voimalaan.

Vuorimäen tuulivoimaosayleiskaavan ehdotuksessa osoitettava voimalamäärä ylittää seudullisesti merkittävän tuulipuiston rajan sekä voimassa olevan maakuntakaavaratkaisun että valmistelussa olevan 2. vaiheen maakuntakaavan

osalta. Näin ollen Vuorimäen tuulivoimahanke edellyttää voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettua tv-merkintää. Jotta maakuntakaavan voi katsoa olleen maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, MRL) 32 §:ssä tarkoitetulla tavalla ohjeena laadittaessa yleiskaavaa, Vuorimäen tuulivoimaosayleiskaavan hyväksymispäätös on mahdollista tehdä vasta, kun voimassa olevassa maakuntakaavassa on osoitettu hankealueelle tv-merkintä.

Kaavakartta- ja määräykset

Kaavakartalla osoitetaan energihuollon alue EN-aluevarausmerkinnällä. MRL 77 a § mahdollistaa suorien rakennuslupien myöntämisen ainoastaan tuulivoimaloille. Kaavaehdotuksen yleiset määräykset on kirjoitettu mainitun lainkohdan mukaisesti, so. yleiskaavaa voidaan käyttää tuulivoimaloiden rakennuslupan myöntämisen perusteena tv-1-alueilla. Näin ollen yleiskaava ei mahdollista suorien rakennuslupien myöntämistä EN-alueelle sijoittuvan rakentamisen osalta. Jos EN-alue on tulkittava MRL 16 §:n mukaiseksi suunnittelutarvealueeksi, ennen rakennuslupaa tulee käsitellä mainitun lain 137 §:n mukainen suunnittelutarveratkaisu. Lisäksi on syytä ottaa huomioon 1.1.2025 voimaan tulevan rakentamislain (751/2023) aiheuttamat muutokset suunnittelutarvesääntelyyn.

EN-merkintään ei ole liitetty minkäänlaista kaavamääräystä. Osayleiskaavan yleisissä määräyksissä, kohdassa ”Tiestö ja energihuolto”, sen sijaan määrätään energihuollon alueella sallittavasta rakentamisesta. Selkeyden vuoksi yleisissä määräyksissä esitetty energihuollon alueen rakentamista ohjaava määräyssidältö on hyvä siirtää EN-merkinnän yhteyteen.

Kulttuuriympäristö ja maisemat

Hankealueelle tai sen välittömään läheisyyteen ei sijoitu valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Lähin valtakunnallisesti arvokas maisema-alue Maaninkajärven ja Onkiveden kulttuurimaisemat sijoittuu lähimmillään noin 18,5 kilometrin etäisyydelle lähimmästä suunnitellusta voimalasta, hankealueen kaakkoispuolelle. Alle 30 kilometrin etäisyydelle suunnitelluista voimaloista ei sijoitu muita valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita.

Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY 2009) ei sijoitu hankealueelle. Lähin RKY 2009 -kohde on kahdesta osa-alueesta muodostuva Runnin kylpylä ja Saarikosken kanava noin kuuden kilometrin etäisyydellä lähimmästä voimalasta hankealueen pohjoispuolella. Toiseksi lähin, Peltosalmen viljelymaisema, sijaitsee noin 14 kilometrin etäisyydellä suunnitelluista voimaloista itään Iisalmen taajaman lähellä.

Alle 7 kilometrin etäisyydellä suunnitelluista voimaloista sijaitsee yhteensä kolme maakunnallisesti arvokasta maiseman ja kulttuuriympäristön kohdetta. Niistä lähin on Kontumäen laitumet -perinnebiotooppi, joka sijaitsee hankealueen länsipuolella noin 1,5 kilometrin etäisyydellä lähimmästä voimalasta. Hankealueen pohjoispuolella sijaitsee maakunnallisesti arvokas maisema-alue Runnin kulttuurimaisema, joka sijaitsee lähimmillään 5,5 kilometrin etäisyydellä lähimmästä voimalasta. Hankealueen länsipuolella sijaitsee maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristökohde Piekäälä lähimmillään noin 6,9 kilometrin etäisyydellä lähimmästä voimalasta. Kontumäen laitumet sijoittuvat alle 1,9 km päähän hankealueesta.

ELY-keskus katsoo, että vaikutukset lähimpiin kulttuuriympäristön maisemiin ja rakennetun ympäristön kohteisiin ovat vähäiset ja ne on huomioitu kaavatyössä riittävällä tasolla.

Luonto

Kaavaehdotuksessa osoitetun voimalapaikan 11 tv-1-aluetta tulee supistaa itä- ja eteläpuolelta sinipyrstön ja töyhtötiaisen vuoksi sekä länsipuolelta petolinnun vuoksi. Näin on toimittu useilla voimalapaikoilla eri syistä johtuen.

Voimalapaikan 14 tv-1-aluetta tulee supistaa itäpuolelta kanalintujen vuoksi.

Eläinlajin lisääntymis- ja levähdyspaikan vuoksi kaavaehdotuksessa osoitettu voimalapaikka 4 tulee poistaa tai siirtää kokonaan toisaalle, jossa ei synny haitallisia luontovaikutuksia tai merkittäviä muutoksia melu- ja välkearviointeihin. Varovaisuusperiaatetta on syytä noudattaa tässä asiassa.

Naturavaikutusten tarvearviointi on tehty asianmukaisesti, varsinaista naturavaikutusten arviointia ei tarvita yleiskaavaan.

Kaavaehdotuksessa annetaan luontoarvoja koskevia yleismääräyksiä. Rakentamisen ajankohtaa koskevassa yleismääräyksessä annettavan rajoituksen tulee koskea myös tiestön rakentamista tai parantamista, voimalarakentamisen lisäksi.

Voimalinjalla on yleisöilmoituksen mukaan tavattu saukon lisääntymis- ja levähdyspaikka kohdassa, jossa eteläisempi kiertoreitti ylittää Luupujoen. Asia on syytä mainita kaavaselostuksessa. ELY-keskus on informoinut hanketoimijaa asiasta, jotta asia voidaan ottaa huomioon voimajohdon lupaprosessissa.

Vesistövaikutukset

Hankealueella sijaitsevat vesilain suojellut luontotyypit on kartoitettu luontokohteiden inventoinnissa ja kohteet on huomioitu kaavassa luomerkinnällä.

Hankealueella sijaitsee ojitusyhteisön uomia. Mikäli hankealueelta johdetaan vesiä ojitusyhteisön uomaan, tulee hankkeesta vastaavan osallistua uoman kunnossapitoon. Uomaa tulee tarvittaessa suurentaa, mikäli hankealueelta johdettava lisävesimäärä sitä edellyttää. Mikäli hankkeen edetessä ilmenee ojitustarpeita, esim. uudet ojat tai kunnostusojitus, tulee vaikutukset sekä vesilain (587/2011) mukainen luvan tarve arvioida.

Hankkeesta aiheutuvat muutokset vaikuttavat vesilain nojalla suojeltuihin pienvesiin ja puron uoman luonnontilan säilymiseen, joten hankkeesta vastaavan on haettava vesilain mukainen lupa.

Vesistöylityksistä tulee tehdä vesilain mukainen ilmoitus ELY-keskukselle.

Ilmasto

Kaavaehdotuksessa on huomioitu hyvin alueelliset ilmastotavoitteet ja hankkeen ilmastovaikutukset elinkaarivaiheittain, joita on arvioitu tarkemmin YVA-selostuksessa. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan Ilmastovaikutusten arviointi antaa oikeansuuntaisen kuvan kaavan ja sen mahdollistaman tuulivoimahankkeen vaikutuksista ilmastoon. Vaikutusten laskennan tarkempien lähtötietojen, kuten poistettavan puuston määrän ja tuulivoimaloiden rakentamiseen käytävien materiaalien tietojen puuttuessa, ELY-keskus ei voi tehdä tarkempia johtopäätöksiä arvioiden tarkkuudesta.

Selostuksessa on kuvattu epävarmuuksia ja puutteita, jotka liittyvät erityisesti maaperähiilivaikutusten arviointiin. ELY-keskus pitää näiden vaikutusten arviointia tärkeänä, kaavan sijoituessa pääosin turvemaa-alueelle. Maaperäpäästöjen hillintään tulee kiinnittää erityistä huomioita jatkosuunnittelussa.

Kaavaehdotuksessa on huomioitu pääosin hyvin ilmastonmuutoksen vaikutukset hankkeelle. Selostus sisältää osittain ristiriitaista tietoa ilmastonmuutoksen vaikutuksista sään ääri-ilmiöihin. Ilmastonmuutoksen vaikutukset myrskyisyyteen ovat vielä epävarmoja ja myrskyjen määrän ei ole arvioitu merkittävästi kasvavan tulevien vuosikymmenten aikana. Jatkosuunnittelussa tulee kiinnittää huomioita sopeutumistoimenpiteisiin ja niiden vaikuttavuuteen tuulivoimahankkeen elinkaaren aikana. Samalla tulee kiinnittää huomioita toimenpiteisiin, joilla kaavan ja tuulivoimahankkeen negatiivisia ilmastovaikutuksia voidaan lieventää ja positiivisia ilmastovaikutuksia vahvistaa.

ELY-keskus katsoo, että toteutuessaan kaavan mahdollistama tuulivoimahanke edistää maakunnallisten ja kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamista, alueen energiaomavaraisuutta, sekä siirtymää kohti vähäpäästöistä tai hiilineutraalia sähköntuotantoa. Sähkönsiirtoreittien mahdollisimman tehokas suunnittelu yhteistyössä eri toimijoiden kesken ja voimajohtokäytävien rakentaminen mahdollisimman vähäisellä uusien johtokäytävien raivaamisella estäisi niistä aiheutuvaa metsäkatoa sekä siitä aiheutuvaa hiilinielujen ja -varastojen menetystä.

Liikenne

Hankkeen merkittävimmät vaikutukset liikenteeseen aiheutuvat rakentamisen aikana. Maantieverkkoon kohdistuvia liikenteellisiä vaikutuksia on kaavaselostuksessa kuvattu kattavasti. Kuljetusreitit satamista hankealueelle on esitetty selkeästi. Hankkeen YVA-selostuksessa on liikenteellisiä vaikutuksia avattu vielä yksityiskohtaisemmin.

YVA-menettely

ELY-keskus antoi 19.4.2024 perustellun päätelmän Vuorimäen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta (POSELY/3300/2021). Ympäristövaikutusten arviointiselostus ja siitä annettu perusteltu päätelmä on otettava huomioon ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVAL) 4 luvun edellyttämällä tavalla.

Kaava-aineistossa on liite, jossa käydään läpi, miten yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä on otettu huomioon kaavaehdotuksen laadinnassa. Perustellussa päätelmässä esitetty on otettu asianmukaisesti huomioon kaavaehdotuksen laadinnassa.

Yhteenveto

Kaavaehdotuksessa osoitettu voimalapaikka 4 tulee ensisijaisesti poistaa. Jos voimalapaikkaa päädytään siirtämään, siirrosta aiheutuvat vaikutukset tulee arvioida. Lisäksi tulee ottaa huomioon mahdollinen tarve asettaa kaavaehdotus uudelleen nähtäville (MRA 32 §).

Kaavaehdotuksessa osoitettujen voimalapaikkojen 11 ja 14 tv-1-alueita tulee supistaa edellä kuvatulla tavalla.

Edellä kuvatut vesilain mukaiset lupa- ja ilmoitustarpeet on otettava huomioon hankkeen jatkosuunnittelussa.

Ympäristövaikutusten arviointiselostus ja siitä annettu perusteltu päätelmä on otettava huomioon hankkeen jatkosuunnittelussa ja luvituksessa.

Yleiskaavan hyväksymispäätös voidaan edellä kuvatulla tavalla tehdä vasta siinä vaiheessa, kun hankealueen kohdalle on osoitettu tv-merkintä voimassa olevassa maakuntakaavassa.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt alueidenkäytön asiantuntija Viljam Jokinen ja ratkaissut Luonnonsuojelu ja alueidenkäyttö -yksikön päällikkö Leila Kantonen.

Asian valmisteluun ovat osallistuneet luonnonsuojelun johtava asiantuntija Antti Lammi, liikennejärjestelmäasiantuntija Raimo Kaikkonen, alueidenkäytön asiantuntija Sini Saarilahti, vesitalousasiantuntija Riikka Lihavainen ja johtava ilmastoasiantuntija Tapio Kettunen.

Vastine: Alueidenkäyttölain (132/1999) 32.1 §:n mukaisesti maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Maakuntakaavan yleispiirteisyys on otettu huomioon Vuorimäen tuulivoima-alueen osayleiskaavan laatimisessa. Iisalmen kaupungin tavoitteena on viedä Vuorimäen tuulivoimaosayleiskaava kunnanvaltuuston käsittelyyn, kun valmisteilla oleva Pohjois-Savon maakuntakaava on hyväksytty. Lausuttavana olevassa osayleiskaavassa on huomioitu Iisalmen strateginen yleiskaava. Se on kaupunginvaltuuston hyväksymä kokouksessaan. Strateginen yleiskaava on laadittu oikeusvaikutteisena, mutta se ei ole vielä lainvoimainen kahteen siinä olevaan kaavamerkintään kohdistuneen valituksen takia.

Osayleiskaava laaditaan alueidenkäyttölain 77 a §:n mukaisin oikeusvaikutuksin. Kaavaa ei ole tarkoittelukaan laatia suoraan rakentamislupaan oikeuttavaksi muilla alueilla. Osayleiskaavassa on annettu tätä koskeva yksityiskohtainen määräys, joka kohdistuu vain tv-1-alueille: Tämä yleiskaava on laadittu alueidenkäyttölain 77 a §:n tarkoittamana oikeusvaikutteisena yleiskaavana. Yleiskaavaa voidaan käyttää yleiskaavan mukaisten tuulivoimaloiden rakentamisluvanmyöntämisen perusteena tuulivoimaloiden alueilla (tv-1-alueilla).

Osayleiskaavan esitystapa vastaa suoraan rakentamislupa- oikeuttavan yleiskaavan esitystapaa (mm. alueidenkäyttölain 72 § ja 44 §), jolloin yleiskaavassa esitetään myös muita aluevarauksia. Näiden alueiden osalta lupamenettelyssä huomioidaan 1.1.2025 voimaa tulevan rakentamislain (751/2023) säädökset sekä Alueidenkäyttölain (132/1999) säädökset.

lisalmen kaupungin kaavamääräyskirjasto on rakennettu aluevarauksiin ja niitä koskeviin perusmääräyksiin. Perusmääräyksiä tarkentavat määräykset kirjoitetaan lisalmen kaupungin kaavamääräyskirjaston mukaisesti yleismääräyksiin. Alueidenkäyttölain (132/1999) 40 §:n mukaan yleiskaava koostuu kaavakohteista ja kaavamääräyksistä. 11.6.2024 Voimaan tullessa ns. Katja-asetuksen liitteessä kuvataan yleiskaavamerkintöjen ja määräysten sisältöä: Aluevarauksen osoittava kaavamääräys ilmaistaan koneluettavassa muodossa määrittelemällä kaavamääräyksen lajiksi aluevarauksen käyttötarkoitusta vastaava kaavamääräyslajikoodiston koodiarvo ja määrittelemällä kaavamääräyksen lisätiedoksi kaavamääräyksen lisätiedon laji - koodiston koodiarvo ”pääkäyttötarkoitus”. EN-merkintä voidaan osoittaa kaavassa esitetyllä tavalla.

Voimaloiden määrää tarkistetaan saadun palautteen perusteella ja voimala 4 poistetaan. Voimalapaikan tv-11 aluerajausta ei ole tarpeen muuttaa. Sinipyrstö on vanhojen metsien laji, muttei ns. direktiivilaji tai uhanalainen laji (kaavaselostuksen liite 5 kuva 52). Töyhtöiaisen elinympäristö on turvattu Luo- aluerajauksilla. Metsojen ja muiden kanalintulajien havaintopaikat on esitetty suojelusyistä erillisellä, vain viranomaiskäyttöön tarkoitettulla luontoselvityksen erillisellä liitteellä (Liite 4). Voimala-paikan tv-14 aluerajausta tarkistetaan. Saukkoa koskevat tiedot tarkistetaan kaavaselostukseen ja viedään tiedoksi sähköjohtojen jatkosuunnittelusta vastaavalle taholle.

Kaavaehdotuksen voimalapaikkojen vähentäminen huomioidaan kaavan vaikutusten arvioinnissa. Maisemavaikutukset, melu- varjostus ja välkeraporttia sekä kaavan kuvausta koskevat vaikutukset päivitetään vastaamaan uutta voimalamäärää. Alueidenkäyttölakia koskevan asetuksen mukaisesti uudelleen nähtäville asettaminen ei ole tarpeen, jos muutokset koskevat vain yksityistä etua ja niitä osallisia, joita muutokset koskevat, kuullaan erikseen.

Muilta osin merkitään tiedoksi.

7. Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys Ry 10.12.2024

Lepakkoselvityksen puutteet Vuorimäen tuulivoimaosayleiskaavassa

Vuorimäen tuulivoimaosayleiskaavan kaavaehdotus kärsii merkittävistä puutteista lepakkoselvityksen laadussa. Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa hankealueella esiintyviä lepakkolajeja sekä niiden tärkeimpiä ruokailu-, lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Näitä ei kuitenkaan ole riittävästi selvitetty, lukuun ottamatta Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistyksen raporttia 2023, joka keskittyi Lumikankaan, Puksinperän ja Tamminiityn alueisiin. Tämä kartoitus on ollut käytettävissä hankkeessa.

Lepakkohavaintojen määrät hankealueella

Yhdistyksen tekemissä Ylä-Savon lepakkoselvityksissä on tavanomaista, että passiividetektorit tallentaa vain muutamia ohilentoja yössä. Vuorimäen hankealueella tulokset olivat kuitenkin poikkeuksellisen korkeita:

Lumikangas 1: enintään 78 ohilentoa yössä

Lumikangas 2: enintään 81 ohilentoa yössä

Puksinperä: enintään 140 ohilentoa yössä

Tamminiitty: enintään 21 ohilentoa yössä

Näihin lukuihin ovat Ylä-Savossa yltäneet aiemmin vain Koljonvirta ja Ohenmäki, joissa sijaitsee lepakoiden lisääntymisyhdyskuntia. Näiden havaintojen perusteella Vuorimäellä on erittäin merkittävä lepakoiden ruokailu- ja mahdollinen lisääntymisalue, mikä tekee tuulivoimaloiden sijoittamisesta alueelle ongelmallista.

Kaikki Suomessa tavattavat lepakkolajit ovat luonnonsuojelulain perusteella rauhoitettuja, EU:n VI luontodirektiivin mukaisen vahvan suojelun alaisia, ja monien kansainvälisten sopimusten, kuten Euroopan lepakoiden suojelusopimuksen (Eurobats-sopimus) suojaamia. Niiden elinalueita ei saa

hävittää tai heikentää.

Selvitysten merkittävät puutteet

Hankkeeseen tehdyn lepakkoselvityksen tulokset olivat seuraavat:

“Kesäkuussa havaittiin yksi saalisteleva pohjanlepakko Haasionharjun alueella metsäautotiellä ja kaksi saalisteleva pohjanlepakkoa hankealueen itäosalla metsäautotien varressa aivan selvitysrajan tuntumasta. Heinäkuussa todettiin yksi saalistava viiksisiippa, Suolammen lounaspuolen nimettömän lammen läheltä, hankealueen rajalta. Elokuussa havaittiin yksi saalisteleva pohjanlepakko Vuorimäen eteläosalla.”

Tuloksista tehtiin seuraava johtopäätös: *“Havaitut lepakkotiheydet olivat hyvin samankaltaisia kuin Suomen vastaavilla elinympäristöillä myös muissa tuulivoimahankkeissa havaitut lepakkotiheydet”.*

Selvityksen muita puutteita

Lepakoiden muuttoreitit: Lepakoiden muuttokäyttäytymistä ei ole selvitetty. Tämä on erityisen ongelmallista, sillä Suomessa lepakoiden muuttoa tunnetaan erityisen huonosti, kuten Mellerin selvityksessä todetaan (Kirjallisuusselvitys tuulivoimaloiden vaikutuksista linnustoon ja lepakoihin 2017).

Talvehtimisalueet: Hankealueella on runsaasti kivikoita ja kalliohalkeamia, jotka voivat toimia lepakoiden talvehtimis-, levähdys- ja mahdollisina lisääntymispaikkoina. Näitä ei ole kartoitettu.

Kaavaehdotuksen perusteettomat johtopäätökset

Vaikka sisämaa-alueen ei oleteta olevan merkittävä lepakoiden muuttoreitti, tietämättömyys ei voi olla peruste kartoituksen ohitukselle. Luontoselvitykset ja niiden luontovaikutusten arviointi - Opas tilaajalle ja viranomaiselle -julkaisun sivulla 44 ohjeistetaan, että lepakoiden kevätmuuton selvitykset tulisi tehdä huhtikuun puolivälistä toukokuun loppuun ja syysmuuton elokuun lopusta

lokakuun puoliväliin. Näitä ohjeita ei ole noudatettu.

Luonnon monimuotoisuuden ja suojelun merkitys kaavoituksessa

Vuorimäen tuulipuistohanke uhkaa heikentää luonnon monimuotoisuutta alueella. Tämä on vastoin Suomen sitoutumista Euroopan Unionin biodiversiteettistrategiaan, jonka tavoitteena on pysäyttää luontokato ja edistää luonnon monimuotoisuuden elpymistä vuoteen 2030 mennessä. Strategian 17 avaintavoitetta asettavat kunnianhimoisia velvoitteita kaikille jäsenmaille, ja niiden täyttäminen edellyttää vastuullista toimintaa myös paikallisella tasolla.

Kolme strategian keskeistä tavoitetta liittyy luonnonsuojelualueiden verkoston kehittämiseen: **Suojelupinta-alan laajentaminen:** 30 % EU:n maa- ja merialueista tulee saattaa oikeudellisen suojelun piiriin.

Tiukka suojelu: Vähintään kolmannes suojelualueista, mukaan lukien kaikki jäljellä olevat vanhat ja luonnontilaiset metsät, tulee asettaa tiukan suojelun alaiseksi.

Tehostettu hoito: Kaikkien suojelualueiden hallintoa ja hoitoa tulee kehittää, jotta niiden ekologinen arvo voidaan turvata.

On huomionarvoista, että kaavoituksella on keskeinen rooli näiden tavoitteiden saavuttamisessa. Iisalmen kaupungilla on suuri vastuu luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa, ja sen päätöksillä voidaan vaikuttaa ratkaisevasti alueen ekologiseen tulevaisuuteen.

Vuorimäen alueen tuulipuistohankkeen vaikutukset tulisi arvioida tarkasti strategian valossa. Hanke ei ainoastaan vaaranna lepakoiden tärkeitä elinympäristöjä, vaan voi myös heikentää laajemmin paikallista biodiversiteettiä. Tämä ei ole linjassa EU:n tai Suomen luonnonsuojelutavoitteiden kanssa.

Iisalmen kaupungin tulee osoittaa vastuullisuutta ja varmistaa, että kaavoituksella edistetään luonnon monimuotoisuuden säilymistä, ei sen heikentämistä. Biodiversiteettistrategian mukaiset toimet ovat välttämättömiä

paitsi globaalien tavoitteiden, myös paikallisen ekologisen ja kulttuurisen arvon säilyttämiseksi tuleville sukupolville.

Johtopäätökset ja suositukset

Kaavaehdotus on puutteellinen ja vaarantaa lepakoiden merkittävät ruokailu- ja mahdolliset lisääntymisalueet. Vähintään tulisi:

1. Poistaa tuulivoimalat 7 ja 12 kaavaluonnoksesta.
2. Täydentää lepakkoselvitystä kattamaan kaikki olennaiset ruokailu-, lisääntymis-, levähdys- ja talvehtimisalueet sekä muuttoreitit. Siirtymäreittien kartoitus pitää tehdä, mikäli päädytään siirtämään ko. tuulimyllyt.
3. Kaavoittajan tulee selvittää miten se aikoo edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä

Ilman näitä toimenpiteitä kaavan hyväksyminen voi johtaa alueen lepakkokannan merkittävään heikkenemiseen ja luonnon monimuotoisuuden vaarantumiseen.

Vastine: YVA-lain mukainen prosessi ja alueidenkäyttölain mukainen prosessi valmisteluvaiheeseen asti ovat edenneet yhteismenettelynä. YVA-prosessi on päättynyt yhteysviranomaisen perusteltuun päätelmään. Kaavassa on hyödynnetty YVA-selostuksen tuloksia. YVA-selostuksesta perusteltu päätelmä on annettu 19.4.2024 (POSELY/3300/2021).

Kaavaselostuksen mukaan hankealueella esiintyvää pohjanlepakkoa ei pidetä elinympäristömuutoksille erityisen herkkänä lajina, sillä laji ruokailee myös ihmisen muokkaamissa elinympäristöissä ja toisaalta jopa hyötyy metsäalueille muodostuvista pienaukoista ja metsäteiden muodostamista käytävistä. Metsätalousalueilla esiintyviin lepakkolajeihin tuulivoimapuistoilla on myös yleisesti havaittu olevan vain vähäisiä vaikutuksia (Rydell ym. 2012). Tuulivoimaloiden rakentaminen ei kohdistu lepakoiden tärkeille ruokailualueille. Lumikankaan 2 ruokailualue noin 115 m päähän tuulivoimaloista. Myöskään

uusien teiden rakentaminen ei uhkaa lepakoiden ruokailualueita.

Muilta osin merkitään tiedoksi.

8. Suomen metsäkeskus 10.12.2024

Metsäkeskus on itsenäisenä julkisoikeudellisena laitoksena metsien kestävä hoitoa ja käyttöä sekä niiden monimuotoisuuden säilyttämistä ja metsiin perustuvien elinkeinojen edistämistä koskevia tehtäviä hoitava koko maan kattava kehittämis- ja toimeenpano-organisaatio. Metsäkeskuksen tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja metsätietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen. Metsäkeskus on maa- ja metsätalousministeriön strategisessa ja tulosohjauksessa sekä sen valvonnan alainen.

Metsäkeskus tarkastelee kokonaisuutta metsälain valvonnan ja kestäväan metsätalouteen perustuvien elinkeinojen edistämisen näkökulmasta.

Metsäkeskus kiinnittää lausunnossaan huomiota myös hankkeen ympäristövaikutuksiin. Metsäkeskuksen lausunnon näkökulmana on kaavahankkeen aiheuttama muutos alueen maankäytössä.

Valmistelussa on hyvä huomioida, että metsälakia (1093/1996) sovelletaan yleiskaavan maa- ja metsätalouteen ja virkistyskäyttöön osoitetuilla alueilla. **Yleiskaavan muilla alueilla metsälaki ei ole voimassa.** Metsälaki velvoittaa noudattamaan luonnonsuojelulain (1096/1996), vesilain (587/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014) ja muinaismuistolain (295/1963) säädöksiä. **Kun metsälakia ei sovelleta, vaikuttaa se myös muiden metsänkäyttöä ohjaavien lakien voimassaoloon, kuten lakiin metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä (71/2023) (metka) ja lakiin metsätuhojen torjunnasta (1087/2013) (metsätuholaki).** Nämä lait ovat riippuvaisia metsälain soveltamisesta. Suomen metsäkeskus valvoo metsälainsäädännön noudattamista.

Alueilla, joilla metsälakia sovelletaan, metsälaki ohjaa metsien hoitoa ja käyttöä. Metsälain ohella metsien käyttöä säätelevät myös metsälain nojalla annettu valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä. Myös

ympäristölainsäädännöllä on vaikutuksia metsätalouteen. Metsälaki asettaa metsien hoidolle ja käytölle vähimmäisvaatimukset. Vähimmäisvaatimuksissa säädetään muun muassa puun korjuusta, metsän uudistamisesta ja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisesta.

Muita huomioita suunnittelua ajatellen

Metsäkeskus muistuttaa sen avoimesta metsävara- ja luontotiedosta, joka on jatkossakin vapaasti hyödynnettävissä vaikutusten arviointiin. Metsäkeskuksella on tietojärjestelmässään metsänomistajien yhteystiedot ja kattava metsä- ja luontotieto. Suomen metsäkeskuksen metsävaratieto on avointa aineistoa ja hyödynnettävissä valmistelutyössä. Metsäkeskukselle voi tehdä tietopyyntöjä suunnittelutyön tueksi, josta on hyötyä esimerkiksi metsänomistajien tavoittamisessa ja luontokartoituksissa. Lisätietoa Metsäkeskuksen verkkosivuilta:

<https://www.metsakeskus.fi/fi/asiointi/tietojen-kasittely-ja-luovutus>.

Tuulivoimaloiden voimajohtoreitit on syytä suunnitella siten, että metsäpinta-alan pienentyminen minimoidaan. Mikäli voimajohtolinja jakaa alueen tiloja, on tärkeää pystyä osoittamaan, mistä metsäpalstoille kuljetaan jatkossa siten, että alueella kokonaiskestävä metsätalouskäyttö on jatkossakin mahdollista.

On oletettavaa, että hankkeen vaikutus maisemaan on suuri, koska hankealue sijaitsee maaseutumaisten alueiden keskellä. Tapio Oy:n mukaan maiseman huomioon ottaminen on oleellinen osa kokonaiskestävää metsätaloutta ja ihmiset arvostavat hyvin hoidettuja metsiä. **Metsäkeskus muistuttaa**, että maisemiarvojen turvaamista ja maiseman hoitamista voidaan edistää eri tavoin, joista keskeisin on miettiä sopivia tapoja yhteistyössä hankkeen eri osapuolten kesken. Lisätietoa Tapio Oy:n verkkosivuilta:

<https://tapio.fi/projektit/metsat-ja-kaavoitus/>.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät kohteet tulee huomioida sähkönsiirron ja voimaloiden sijoittelussa. **Lähtökohtaisesti luo- alueita ei tulisi esittää yleiskaavassa alueilla, joilla sovelletaan metsälakia.** Lisäksi on merkintöjen osalta huomioitava esimerkiksi liito-oravan kohdalla, että

Tapion raportteja 3: Metsätalouden näkökulmia yleiskaavamerkintöihin ja -määräyksiin sekä maisematyölupaan

teoksessa todetaan: ”Metsätalouden näkökulmasta liito-oravan merkitseminen luo-merkinnällä ja siihen liittyvä metsätaloutta rajoittava määräys ovat tarpeettomia, koska metsälain 2 §:ssä säädetään luonnonsuojelulain noudattamisesta ja 14 b §:ssä liito-oravailmoituksesta.”

Monimuotoisuuteen liittyen **Metsäkeskus esittää**, että kaavakarttojen metsätalousalueille ei merkitä luo-merkintöjä tai muita suojelumääräyksiä, jotka huomioidaan tuulivoiman sijoittelussa. Huomioitavaa on myös, että erilaisten elinympäristöjen rajaukset ja eliöiden esiintyminen voi muuttua ajan saatossa. Kaavan staattinen muoto ei siksi sovellu näiden alueiden esittämiseen, vaan rajaukset on hyvä tehdä kulloinkin vallitsevan tilanteen mukaan. **Metsäkeskuksen näkemyksen** mukaan kohteiden esittäminen esimerkiksi oikeusvaikutuksettomalla liitekartalla on parempi vaihtoehto, kuin alueiden esittäminen yleiskaavakartalla.

Suomen metsäkeskus muistuttaa lopuksi, että tarvittaessa asiantuntijamme ovat käytettävissä kaavoitustyössä esille tuleviin kysymyksiin metsälainsäädännön tulkintaan liittyen.

Vastine: Osayleiskaavassa esitetään luonnon monimuotoisuutta turvaavat alueet luo-merkinnällä. Yleismääräyksellä ohjataan luo-alueille kohdistuvien toimenpiteiden huomioimista. Yleiskaavalla ei muuteta laissa säädettyjä luontokohteisiin liittyviä velvoitteita (metsälaki, vesilaki, luonnonsuojelulaki). Tuulivoima-alueen pääkäyttö on edelleen maa- ja metsätalous (M-1), jolla sovelletaan metsälakia metsälain 2.1 §:n kohdan 6 mukaisesti.

Muilta osin merkitään tiedoksi.

9. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry 11.12.2024

Mielestämme kaavaehdotus vastaa hyvin kaavan tavoitteeseen: tuulivoimarakentamisen ohjaamiseen.

Kaavaluonnoksessa on merkitty laajoja alueita luo-1 merkinnällä. On ymmärrettävää, että nämä tuodaan esille informatiivisena, jolloin ne voidaan ottaa huomioon rakentamisen ohjauksessa.

Tämä on kaavamerkintöihin ja -määräyksiin kirjattu melko hyvin: alueet on todettu ilman tarkempaa määräystä. On huomattava, että metsien käytön näkökulmasta määräystä ei tulekaan antaa: metsä- ja vesilaki sekä metsäsertifiointi turvaavat arvokkaat kohteet.

Sen sijaan yleismääräyksen osalta luo -kohteiden kirjaus on ongelmallinen: ”...on hoidettava niin, ettei sen luonne olennaisesti muutu”. Tekstistä voi saada sen käsityksen, että kohteita olisi hoidettava jotenkin kaavan velvoittamana. Lisäksi ohjausvaikutus metsätalouden osalta jää epämääräiseksi.

On huomattava, että mikäli kaavaan on tehty aluemaisia merkintöjä, jotka rajoittavat metsien käyttöä enemmän, kuin lainsäädäntö tai sertifiointi, voi kaupungille tulla korvausvelvollisuus.

Ehdotamme tämän ensimmäisen virkkeen poistamista, koska em. perusteet (metsien käytön ohjaus) ja kaavan tarkoitus huomioiden asia (rakentamisen ohjaus) tulee esille kolmannessa virkkeessä.

Vastine: Osayleiskaavassa esitetään luonnon monimuotoisuutta turvaavat alueet luo-merkinnällä. Yleismääräyksellä ohjataan luo-alueille kohdistuvien toimenpiteiden huomioimista. Yleiskaavalla ei muuteta laissa säädettyjä luontokohteisiin liittyviä velvoitteita (metsälaki, vesilaki, luonnonsuojelulaki). Tuulivoima-alueen pääkäyttö on edelleen maa- ja metsätalous (M-1), jolla sovelletaan metsälakia metsälain 2.1 §:n kohdan 6 mukaisesti.

Muilta osin merkitään tiedoksi.

10. Tekninen jaosto 12.12.2024 § 47

Rakennustarkastajan päätösehdotus

Teknisellä jaostolla ei ole huomautettavaa OYK 27 Vuorimäen tuulivoimaosayleiskaava ehdotusvaiheessa.

Päätös: Hyväksyttiin.

Vastine: Merkitään tiedoksi.

11. Pielaveden kunta 13.12.2024

Ympäristön ja asumisen lautakunta 10.12.2024 § 152

Ympäristön ja asumisen johtajan päätösehdotus:

Ympäristön ja asumisen lautakunnalla ei ole huomautettavaa Vuorimäen tuulivoimahankkeen osayleiskaavaehdotukseen.

Päätös: Hyväksyttiin.

Vastine: Merkitään tiedoksi.

12. Savon Voima Verkko Oy 13.12.2024

Luonnosvaiheeseen lausunto on edelleen pitävä ehdotusvaiheeseen eikä SVV:llä ole lisättävää edelliseen lausuntoon.

Lausuntonamme toteamme, että lähin SVV:n verkon liityntäpiste on Rajapuron kytkinlaitos, tai muu 110 kV verkon osa sen läheisyydessä. SVV:n puolesta tuulipuisto voidaan liittää ko. liityntäpisteeseen seuraavin huomioin:

1. Tuulipuiston muuntajakoon ylittäessä 50 MW, on muuntajan kytkennöissä käytettävä aina napasynkronoitua laitteistoa, sekä huomioitava tarvittaessa voimalaitoksen eroon kytkentä syöttävän verkon vikatilanteissa, jottei muuntajan kytkemistä verkkoon tapahdu ilman napasynkronointilaitetta.

- Voimalaitoksen paikallinen eroon kytkentä tulee toteuttaa FG:n ohjeistuksen mukaisesti.

2. Liittymiskohdan haaraan tulee rakentaa katkaisijakenttä, mikäli jatkoselvitykset sitä edellyttävät.
3. Voimalaitoksen sekä valittavan päämuuntajan osana kokonaisuutta tulee täyttää mm. verkkopalveluehtojen vaatimukset, Fingridin VJV2018:n, YLE2021:n ja muut vaatimukset, sekä standardien vaatimukset. Sähkön laadun osalta on huomioitava erityisesti standardin SFS-EN 50160 asettamat vaatimukset.
4. Liittyjän tulee tehdä voimalaitoksen laitevalinnat ja sähkötekniinen suunnittelu siten, että voimalaitoksen säätö pysyy stabiilina ja oikeanlaisena oikosulkusuhteen minimitalanteessa.

Liitynnän edellyttämä liittymissopimus liittyjän ja SVV:n välillä on tehtävä hyvissä ajoin. Liitynnän teknisen toteutuksen osalta on tehtävä tarvittavat selvitykset yhteistyössä Savon Voima Verkko Oy:n ja Fingridin kanssa. Lopullisesta liittymistehosta, liityntäaikataulusta ja liitynnän teknisestä ratkaisusta sovitaan erillisellä liittymissopimuksella, jossa huomioidaan verkon tilanne liittymishetkellä.

Hankkeen suunnittelijan tulee olla yhteydessä SVV:n myös niiltä osin, kun uusi voimansiirtojohto sijoittuu SVV:n omistamien avojohtojen tai maakaapelien lähteisyyteen. Yhteydenpidolla varmistetaan, että voimajohtoyhteyden sijoituksessa huomioidaan olemassa oleva SVV:n sähköverkko. Tuotantoalueella ei sijaitse SVV:n jakeluverkkoa. Alustavan sähkönsiirtoreitin varrella sijaitsee kuitenkin jakeluverkkoa, mikä tulee ottaa huomioon hankkeen edetessä (mm. risteämät, vaarajännitteet ja turvaetäisyydet). Lisäksi liityntää koskevat piirustukset, ml. uuden voimajohdon vaarajänniteselvitys, tulee hyväksyttää SVV:llä ennen liitynnän rakennushankkeen aloittamista.

Vastine: Lausunnon sisältö viedään tiedoksi hankkeen jatkosuunnittelusta vastaavalle. Merkitään tiedoksi.

13. Luonnonvarakeskus LUKE 17.12.2024

1 Johdanto

ABO Wind Oy suunnittelee 17 voimalan tuulivoimapuistoa Iisalmen Vuorimäen alueelle. Voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 m. Hanke muodostuu hankealueesta (2170 ha) ja tarkasteltavasta sähkönsiirtoreitistä. Alustavasti sähkö siirretään valtakunnanverkkoon liittymällä Savon Voima Verkko Oy:n omistamaan Iisalmi-Kiuruvesi 110 kV voimajohtoon.

2 Lausunto

Pyydettyinä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan. Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin.

Selostuksessa viitataan tehtyihin seurantatutkimuksiin. Niiden osalta on syytä huomioida, että konsulttien tekemät raportit eivät ole verrattavissa tieteelliseen tietoon, jossa tutkimusaineisto on käsitelty tilastollisia menetelmiä ja analyysejä käyttäen, joilla hallitaan tiedon epävarmuutta, ja joka on sen jälkeen vertaisarvioitu. Kartoitukset ja raportit eivät ole siis tutkimuksia, vaan selvityksiä, kartoituksia tai seurantaraportteja. Niistä puuttuu tutkimuksen tunnusmerkit ja rakenteet, eikä niitä ole referoitu tieteellisiin menetelmin. Ensisijaisesti vaikutusten arvioinneissa tulisi tukeutua olemassa olevaan tieteelliseen kirjallisuuteen.

Kaavaselostuksessa todetaan, että pidemmälle ajalle ulottuvia tutkimuksia tuulivoimapuistojen vaikutuksista soittimiin ei ole käytettävissä. Luke huomauttaa, että metson tapauksessa vaikutuksia syntyessä, ne saattavat olla pitkäaikaisia. Saksassa, Ruotsissa ja Itävallassa tehdyssä tutkimuksessa ei ollut mitään viitteitä siitä, että metsot tottuisivat tuulivoimaan edes 8 vuoden aikana (Coppeset al. 2020). Täten tuulivoimaloiden vaikutus metsäkanalintuihin ei välttämättä ulotu vain rakentamisen ajalle ja alueelle.

Selostuksessa todetaan, että karhu on huomioitu siirtämällä talvehtimisaluetta

lähimpänä olevaa voimalapaikkaa etäämmälle. Kaavaselostuksen mukaan lähin voimalapaikka sijaitsee kuitenkin yli 200 m päässä arvioidusta karhun talvipesäalueesta. Selostuksen mukaan karhun talvipesäalue sijoittuu 45 dB melutason alueelle. Luke huomauttaa, että karhut pesivät yleensä vähintään 1-2 km etäisyydellä ihmisaktiviteeteista (tiet, asutus, teollinen toiminta) (mm. Linnell ym. 2000). Lieventämistoimina hankkeen rakennustoimet pyritään ajoittamaan talvehtimisajan ulkopuolelle arvioitujen talvipesäalueiden ympäristössä. Selostuksessa todetaan, että karhu voi vaihtaa talvehtimispesää ja väistää häiriötä tai etsiä itselleen uuden pesimäalueen. Vaikutukset selostuksessa karhulle arvioidaan korkeintaan kohtalaisiksi.

Luke huomauttaa yhä luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla, että hankkeen ei tule aiheuttaa sellaista häiriötä, missä luontodirektiivin liitteen IV(a) lajin yksilöt joutuisivat lisääntymisen tai levähtämisen (karhunpesä) osalta turvautumaan väistämiseen. Luontodirektiivin tulkintaohjeiden mukaan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja tulee suojella myös silloin, kun ne hylätään, mutta on riittävän todennäköistä, että laji palaa näille paikoille.

Lajiston tottumisesta tuulivoimaan, ei tällä hetkellä ole tieteellistä näyttöä. Luke huomauttaa, että olemassa olevan tieteellisen tiedon perusteella, eläimet voivat esim. käyttää tuulivoima-alueita ja liikkuvat niillä, mutta tuulivoima-alueita käytetään usein vähemmän kuin kontrollialueita tai etäämmällä sijaitsevia alueita. Lisäksi tulee huomioida, että vaikutukset eivät välttämättä kohdistu ainoastaan suoraan välttämiskäyttäytymiseen vaan populaatiotasolla esim. lisääntymiseen, mikäli elinympäristö jollain tasolla heikkenee lisääntymisen kannalta (esim. pirstoutuminen myötä), vaikutukset voivat näkyä vasta pidemmällä aikavälillä.

On syytä huomioida myös se, että mikäli elinympäristö muuttuu lajille käyttökelvottomaksi tai se sitä välttää ja yksilöt siirtyvät muualle, lajin sisäinen kilpailu kiristyy. Elinympäristön tuhoutuminen on populaatiotasolla vaikutukseltaan suoraan verrattavissa kantokyvyn pienenemiseen. Yhteisvaikutusten osalta on tärkeää huomioida, että tämä vaikutus voi kertautua laajalle alueelle rakentuvien useiden voimala-alueiden myötä. Luke huomauttaa, että jos elinympäristöjen laatu ja ympäristön kantokyky heikkenee, voi

tuulivoimalla olla kauaskantoisempia vaikutuksia kuin mitä selostuksessa on arvioitu, erityisesti mikäli näillä muutoksilla on vaikutuksia lajien lisääntymiseen.

3 Lausunnon tiivistelmä

Hankealueelta on rajattu karhun talvehtimisalue. Lähin voimala sijaitsee reilun 200 m etäisyydellä tästä alueesta. Luke näkee riskin virhearvioinneille vaikutustenarvioinneissa karhun osalta. Luke huomauttaa myös, että hankkeen ei tule aiheuttaa sellaista häiriötä, missä luontodirektiivin liitteen IV(a) lajin yksilöt joutuisivat lisääntymisen tai levähtämisen (karhunpesä) osalta turvautumaan väistämiseen. Eläimistöön kohdistuvien vaikutusten osalta selostuksessa esitetyt johtopäätökset sisältävät riskin virhearvioinneille erityisesti pitkällä aikavälillä. Tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. Vaikutusten mitta saattaakin siten poiketa selostuksessa annetuista arviosta, mikäli tuulivoiman vaikutukset ja mm. useiden alueella olevien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutukset lajeille laajassa mittakaavassa osoittautuvat merkittävämmäksi.

Vastine: Alueidenkäyttölain (132/1999) nojalla laadittavassa yleiskaavassa vaikutukset arvioidaan kyseisen lain 9.1 §:n mukaisesti: Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. HE 334/2024 kyseisen pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan mm seuraavaa: Vaikutusten selvittämistarpeen ja laajuuden määrittelyssä on olennaista kaavassa tavoiteltu maankäyttöratkaisu sekä kaavalaji. Merkittävien vaikutusten arvioinnissa otettaisiin huomioon nykyistä paremmin kaavan tehtävä ja tarkoitus. Ehdotetun muutoksen tarkoituksena ei ole muuttaa alueidenkäytön ja eri toimintojen sijoittamisen ympäristö- ja muiden vaikutusten arviointivelvollisuutta sinänsä, sillä kaavojen sisältövaatimukset säilyvät ennallaan. Tarkoituksena on kohdentaa selvitykset tavoitellun kaavaratkaisun kannalta olennaisiin asioihin sekä välttää päällekkäisten selvitysten tekemistä. Tarkentuvan suunnittelun periaatteen mukaisesti on ehdotuksen tavoitteena korostaa, että vaikutusten selvittämisessä on riittävää keskittyä kulloinkin kyseessä olevassa kaavassa ratkaistavien asioiden merkittäviin vaikutuksiin.

Maankäytön suunnittelussa hyödynnetään olemassa olevia ja kaavoitusta varten laadittuja selvityksiä. Alueidenkäyttölain 9 §:ssä ei aseteta selvitykselle lausunnossa esitettyjä akateemisen tutkimukselle tunnusomaisen vertaisarvioinnin vaatimuksia.

Voimaloiden määrää tarkistetaan saadun palautteen perusteella ja voimala 4 poistetaan.

Muilta osin merkitään tiedoksi.

Fingrid Oyj 9.12.2024 Ei lausuttavaa.

Iisalmen Yrittäjät 9.12.2024 Ei huomautettavaa.

Lausuntoja pyydettiin myös, Pohjois-Savon liitto, Kiuruveden kaupunki, Metsähallitus, luontopalvelut, Pohjois-Savon pelastuslaitos, Traficom, Väylävirasto, rataverkko, Metsänhoitoyhdistys Savotta, Pohjois-Savon riistakeskus, Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry, Lintuyhdistys Kuikka, Iisalmen riistanhoitoyhdistys ry, Kotajärven Seudun Eränkävijät ry, Länsi-Iisalmen Erä ry, Läntelän Erämiehet ry, Pien-Sulkavan Erä ry, Ruotaanmäen Metsästäjät ry, Selkäyden Hirvimiehet, Västinniemen Erä, Iisalmen Seudun yrittäjänaiset, Sourunsalon kyläyhdistys, Runnin kyläyhdistys, Raittiusseura Sarastus, Ikäihmisten neuvosto, Paaslahti-Lumikangas tie, Takakankaan metsätie, Hovi-Makkolan yksityistie, Kourunpuron tie, Kotajärven metsätie, Suomäen metsätie, Viitaniemen metsätie, Kontumäen metsätie, Puolustusvoimat, Ruotaanlahden kyläyhdistys.

Lausuntoja ei ole saatu 19.12.2024 mennessä.